HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

6 septembrie 2012 *

„Regulamentul (CEE) nr. 918/83 — Articolul 1 alineatul (2) litera (c), articolul 2 și articolul 7 alineatul (1) — Scutire de la plata taxelor la importul de bunuri personale — Noțiunea «proprietate destinată necesităților casnice» — Autovehicul importat pe teritoriul Uniunii — Vehicul utilizat de un membru al familiei proprietarului care a efectuat importul”

În cauza C-487/11,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Administratīvā rajona tiesa (Letonia), prin decizia din 15 septembrie 2011, primită de Curte la 22 septembrie 2011, în procedura

Laimonis Treimanis

împotriva

Valsts ieņēmumu dienests,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul U. Lõhmus, președintele Camerei a șasea, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a doua, domnii A. Rosas, A. Ó Caoimh, A. Arabadjiev și C. G. Fernlund (raportor), judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Valsts ieņēmumu dienests, de N. Jezdakova, în calitate de agent;

— pentru guvernul leton, de I. Kalniņš și de D. Pelše, în calitate de agenți;

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de A. De Stefano, avvocato dello Stato;

— pentru Comisia Europeană, de L. Bouyon și de A. Sauka, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: letona.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 1 alineatul (2) litera (c), a articolului 2 și a articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 918/83 al Consiliului din 28 martie 1983 privind instituirea unui regim comunitar de scutiri de drepturi vamale (JO L 105, p. 1, Ediție specială, 02/vol. 2, p. 126, denumit în continuare „regulamentul”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Treimanis, pe de o parte, și Valsts ieņēmumu dienests (Administrația financiară letonă, denumită în continuare „VID”), pe de altă parte, având ca obiect taxele la import privind un autovehicul importat pe teritoriul Uniunii Europene.

Cadrul juridic

3 Primele trei considerente ale regulamentului prevăd:

„întrucât, în absența unei măsuri speciale de derogare adoptate conform tratatului, drepturile vamale prevăzute prin Tariful vamal comun se aplică tuturor mărfurilor importate în cadrul [Uniunii]; întrucât același lucru este valabil și în cazul prelevărilor agricole și al tuturor impunerilor la import stabilite în cadrul politicii agricole comune sau în cadrul înțelegerilor specifice aplicabile anumitor mărfuri rezultate din prelucrarea produselor agricole;

întrucât, totuși, în anumite împrejurări bine definite, în care, datorită condițiilor speciale de import al mărfurilor, este absentă necesitatea obișnuită de protecție a economiei, o asemenea impozitare nu se justifică;

întrucât este de dorit ca, în asemenea împrejurări, să se încheie acorduri, așa cum s-a întâmplat în majoritatea sistemelor de reglementare vamală, pentru ca mărfurile să fie scutite de la aplicarea drepturilor de import la care ar trebui supuse în mod normal.”

4 Articolul 1 alineatul (2) litera (c) din regulament are următorul cuprins:

„În sensul prezentului regulament:

[...]

(c) «bunuri personale» reprezintă orice fel de proprietate destinată uzului personal al persoanelor în cauză sau necesităților casnice.

«Bunuri personale» reprezintă, în special, următoarele:

— bunuri de uz gospodăresc;

— biciclete și motociclete, vehicule particulare cu motor și remorcile lor, rulote de camping, bărci de agrement și avioane particulare.

Bunurile de uz gospodăresc destinate cerințelor familiale uzuale, animalele de casă și animalele de călărie, precum și instrumentele portabile utilizate în artele aplicate sau liberale de care persoana respectivă are nevoie în exercitarea ocupației sau profesiei constituie, de asemenea, «bunuri personale». Bunurile personale nu trebuie să indice, prin natură sau cantitate, faptul că sunt importate în vederea comercializării.”

5 Articolul 2 din regulament prevede:

„Conform dispozițiilor articolelor 3-10, bunurile personale importate de persoanele fizice care își mută reședința normală dintr-un stat terț pe teritoriul vamal al [Uniunii] sunt admise fără plata drepturilor de import.”

6 Articolul 3 din regulament prevede:

„Scutirea de drepturi vamale se limitează la bunurile personale care:

(a) cu excepția cazurilor speciale justificate de anumite împrejurări, s-au aflat în posesia și, în cazul bunurilor neconsumabile, în folosința persoanei respective la reședința anterioară cu cel puțin șase luni înaintea schimbării reședinței normale din statul terț;

(b) sunt destinate aceluiași scop la noua reședință normală.

Pe lângă aceasta, statele membre pot condiționa scutirea în cazul unor bunuri care au suportat, fie în țara de origine, fie în țara de expediere, taxele vamale și/sau fiscale la care sunt supuse în mod normal.”

7 Articolul 7 din regulament prevede:

„(1) Bunurile personale admise în regim de scutire de drepturi vamale nu pot fi împrumutate, constituite garanție, închiriate sau transferate, contra cost sau gratuit, fără înștiințarea în prealabil a autorităților competente, decât după scurgerea celor 12 luni de la data la care a fost acceptată intrarea în liberă circulație.

(2) Orice împrumut, constituire de garanție, închiriere sau transfer, efectuate înaintea expirării perioadei menționate la alineatul (1), atrage după sine plata drepturilor de import corespunzătoare asupra bunurilor respective, la cursul valabil la data împrumutului, constituirii garanției, închirierii sau transferului, în funcție de tipul bunurilor și de valoarea în vamă stabilită și acceptată la data respectivă de către autoritățile competente.”

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

8 Domnul Treimanis locuia cu fiul său în Statele Unite ale Americii. În cursul anului 2007, aceștia au decis să se instaleze în Letonia, într-o locuință aflată în proprietatea domnului Treimanis. La 19 martie 2007, acesta, în calitate de proprietar, a importat un autovehicul cu scutire de la plata taxelor la import, în temeiul articolului 2 din regulament. În certificatul de înmatriculare eliberat în aceeași zi se precizează că domnul Treimanis este proprietarul acestui vehicul, însă că fiul său este deținătorul acestuia.

9 La 17 decembrie 2007, Biroul regional vamal din Riga al VID a adoptat o decizie prin care domnului Treimanis i s-a solicitat plata sumei de 2 257,64 LVL, reprezentând taxa la import, taxa pe valoarea adăugată și o amendă. Această decizie a fost confirmată printr-o decizie a directorului VID din 9 mai 2008. Acesta din urmă a apreciat că domnul Treimanis nu respectase dispozițiile articolului 7 din regulament, întrucât automobilul în cauză în acțiunea principală nu putea fi considerat destinat necesităților gospodăriei alcătuite din domnul Treimanis și fiul său. Astfel, potrivit informațiilor existente la Evidența Populației, deși fiul domnului Treimanis avea domiciliul la Riga, era student la Tallin (Estonia), nu era încadrat în muncă și se afla în întreținerea tatălui său. Pe de altă parte, domiciliul declarat de domnul Treimanis ar fi în continuare situat în Statele Unite ale Americii, unde

ar domicilia din toamna anului 2007. În aceste condiții, directorul VID a dedus din elementele menționate că domnul Treimanis și fiul său nu locuiau împreună și că nu se putea considera că acest vehicul fusese importat pentru necesitățile casnice.

10 Domnul Treimanis a formulat o acțiune în anularea respectivei decizii din 9 mai 2008 la Administratīvā rajona tiesa (Curtea Administrativă Districtuală). Acesta a susținut că directorul VID a restrâns în mod nejustificat conținutul noțiunii „gospodărie”, care ar însemna o administrare comună și ar include obligația părinților de a-și întreține copiii. Pe de altă parte, domnul Treimanis a arătat că între el și fiul său nu exista un contract de împrumut de folosință, ci un simplu contract de mandat, fiul său fiind împuternicit să acționeze în interesul tatălui său, iar automobilul nefiind destinat să satisfacă necesitățile fiului său. Raporturile pe care le are cu fiul său ar trebui, așadar, apreciate în cadrul familiei.

11 Directorul VID a afirmat că domnul Treimanis îi cedase acest vehicul fiului său în cadrul unui contract de „împrumut de folosință” și, ca urmare a acestui fapt, pe certificatul de înmatriculare ar apărea că fiul este deținătorul vehiculului menționat.

12 Întrucât Administratīvā rajona tiesa are dubii cu privire la faptul dacă, având în vedere împrejurările cauzei, automobilul importat trebuie să fie considerat un bun utilizat pentru necesitățile gospodăriei domnului Treimanis și a fiului său ori ca făcând obiectul unui împrumut, în sensul articolului 7 din regulament, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 7 alineatul (1) din regulament [...] interzice proprietarului unui automobil privat importat în Uniunea Europeană dintr-un stat terț să îl cedeze în scopul utilizării cu titlu gratuit unui membru al familiei sale care și-a mutat efectiv reședința din statul terț în Uniunea Europeană și cu care proprietarul automobilului locuia în cadrul aceleiași gospodării în statul terț înainte de importul automobilului în Uniunea Europeană atunci când proprietarul automobilului locuiește în principal în acest stat terț de la data importului automobilului în Uniunea Europeană?”

Cu privire la întrebarea preliminară

13 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 2 și articolul 7 alineatul (1) din regulament trebuie interpretate în sensul că proprietarul unui automobil de uz personal, care și-a mutat efectiv „reședința obișnuită” dintr-un stat terț într-un stat membru al Uniunii și care a importat vehiculul din statul terț în acest stat membru, poate beneficia de o scutire de la plata taxelor la import atunci când respectivul vehicul este utilizat cu titlu gratuit pe teritoriul Uniunii de un membru al familiei sale cu care acesta locuia în cadrul aceleiași gospodării în statul terț menționat, deși proprietarul continuă să aibă domiciliul în acest din urmă stat după efectuarea importului.

14 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie mai întâi verificat dacă automobilul în discuție în acțiunea principală îndeplinește condițiile pentru a beneficia de scutirea de la plata taxelor la import și, în al doilea rând, trebuie stabilit dacă, într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală, există riscul de a nu beneficia de scutirea de la plata taxelor la import, astfel încât s-ar impune plata acestora din urmă.

15 Cu privire, în primul rând, la importul cu scutire de la plata taxelor, regulamentul prevede condiții referitoare la importator și la natura bunului importat.

16 În ceea ce privește importatorul, articolul 2 din regulament prevede că, pentru a fi admis fără plata taxelor la import, bunul trebuie să fie importat de o persoană fizică care își mută reședința obișnuită dintr-un stat terț pe teritoriul vamal al Uniunii.

17 Revine instanței de trimitere sarcina să verifice că proprietarul automobilului în discuție în acțiunea principală și-a mutat efectiv „reședința obișnuită” în Letonia. Din lectura deciziei de trimitere nu este posibil să se stabilească dacă domnul Treimanis are domiciliul efectiv în Letonia sau dacă locuiește frecvent în acest stat. Astfel, la punctul 8 din această decizie se precizează, pe de o parte, că, în cursul anului 2007, domnul Treimanis s-ar fi mutat cu fiul său pentru a se instala în Letonia și, pe de altă parte, că domiciliul declarat al acestuia la data adoptării deciziei din 9 mai 2008 era în continuare în Statele Unite ale Americii, unde locuia în principal.

18 În ipoteza în care instanța de trimitere ar considera că domnul Treimanis nu și-a mutat „reședința obișnuită dintr-un stat terț pe teritoriul vamal al [Uniunii]”, în sensul articolului 2 din regulament, această instanță ar trebui să concluzioneze că automobilul în cauză nu putea fi importat cu scutire de la plata taxelor la import. În ipoteza contrară, va trebui să se stabilească dacă sunt îndeplinite condițiile privind natura bunului importat.

19 În ceea ce privește natura bunului importat cu scutire de la plata taxelor la import, articolul 2 din regulament precizează că este vorba despre un bun personal. Articolul 1 alineatul (2) litera (c) din regulament definește bunurile personale ca fiind „orice fel de proprietate destinată uzului personal al persoanelor în cauză sau necesităților casnice”. Această dispoziție prevede că vehiculele particulare cu motor intră în această categorie.

20 În acțiunea principală, s-a stabilit că autovehiculul importat este utilizat de fiul importatorului, aspect din care rezultă că nu se poate considera că vehiculul menționat este destinat uzului personal al importatorului.

21 În consecință, trebuie stabilit dacă un automobil precum cel în discuție în acțiunea principală, care a fost importat de proprietarul său, însă este utilizat de fiul acestuia din urmă, poate fi considerat o „proprietate destinată necesităților casnice”, în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din regulament.

22 Articolul 1 din regulament nu formulează o definiție a ceea ce trebuie să se înțeleagă prin „proprietate destinată necesităților casnice”. În această privință, rezultă atât din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cele ale principiului egalității că termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare ale acesteia trebuie, în mod normal, să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă (Hotărârea din 18 ianuarie 1984, Ekro, 327/82, Rec., p. 107, punctul 11, Hotărârea din 19 septembrie 2000, Linster, C-287/98, Rec., p. I-6917, punctul 43, și Hotărârea din 17 martie 2005, Feron, C-170/03, Rec., p. I-2299, punctul 26).

23 Rezultă că noțiunea „proprietate destinată necesităților casnice”, prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din regulament, trebuie să facă obiectul unei interpretări autonome.

24 În vederea acestei interpretări, trebuie amintite obiectivele urmărite de legiuitorul Uniunii la momentul adoptării regulamentului. Acestea constau în a facilita, pe de o parte, stabilirea noii reședințe în statul membru și, pe de ală parte, activitatea autorităților vamale ale statelor membre.

25 Al doilea considerent al regulamentului precizează că, „în anumite împrejurări bine definite, în care, datorită condițiilor speciale de import al mărfurilor, este absentă necesitatea obișnuită de protecție a economiei, [...] nu se justifică” impozitarea mărfurilor la import.

26 De asemenea, potrivit Avizului Comitetului Economic și Social privind o Propunere de regulament (CEE) al Consiliului privind instituirea unui regim comunitar de scutiri de taxe vamale (JO 1980, C 72, p. 20), trebuie „evidențiat în mod clar că este vorba despre probleme care privesc viața persoanelor sau a familiilor și care nu trebuie tratate în mod restrictiv. În plus, bunurile admise cu

scutire de la plata taxelor sunt importate în anumite condiții, astfel încât acestea nu pot fi în mod real în concurență cu producțiile comunitare similare și nici nu pot aduce atingere resurselor fiscale ale statelor”.

27 În sfârșit, Curtea a decis că, în conformitate cu dispozițiile relevante ale regulamentului, importurile care au exclusiv ca obiect mărfurile destinate uzului personal sau al familiei călătorilor sunt considerate importuri fără caracter comercial (Hotărârea din 4 iunie 2002, Lyckeskog, C-99/00, Rec., p. I-4839, punctul 25). De asemenea, conform articolului 1 alineatul (2) litera (c) din regulament, înainte de toate este esențial ca bunurile personale să nu indice, prin natură sau cantitate, faptul că sunt importate în vederea comercializării (Hotărârea Feron, citată anterior, punctul 20).

28 În plus, astfel cum a arătat avocatul general Poiares Maduro la punctul 74 din Concluziile prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Feron, citată anterior, obiectivele regulamentului ar fi mai dificil de îndeplinit dacă bunurile personale care nu sunt importate în scopuri comerciale ar face obiectul unei impozitări la import.

29 În consecință, scutirea de la plata taxelor este admisă pentru bunuri importate a căror utilizare este strâns legată de viața privată a persoanelor interesate și a familiilor acestora și care exclude orice motiv de ordin comercial. Noțiunea „proprietate destinată necesităților casnice” trebuie interpretată în lumina acestor considerații.

30 Întrucât rezultă din articolul 1 alineatul (2) litera (c) din regulament că un vehicul particular cu motor reprezintă un bun personal, trebuie stabilit dacă un astfel de vehicul, atunci când este utilizat de un membru al familiei importatorului, poate fi calificat drept proprietate destinată necesităților gospodăriei acestuia.

31 Având în vedere principiile enunțate la punctele 24-29 din prezenta hotărâre, nu apare că utilizarea unui astfel de bun de un membru al familiei importatorului poate fi considerată ca fiind făcută în scopuri comerciale.

32 Cu toate acestea, este necesar să se precizeze ce include noțiunea „membru al familiei” importatorului.

33 În această privință, Comisia evidențiază că, potrivit articolului 1 litera (f) punctul (i) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 307/1999 al Consiliului din 8 februarie 1999 (JO L 38, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 103), „membru de familie” înseamnă „orice persoană definită sau recunoscută ca membru al familiei sau desemnată ca membru al gospodăriei de legislația în baza căreia se acordă prestațiile [...]; cu toate acestea, dacă legislațiile respective consideră ca membru al familiei sau al gospodăriei numai persoana care locuiește sub același acoperiș cu lucrătorul salariat sau cu lucrătorul care desfășoară o activitate independentă ori cu studentul, se apreciază că această condiție este îndeplinită dacă persoana respectivă se află, în principal, în întreținerea acestuia din urmă”.

34 Pe de altă parte, conform articolului 2 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56), prin „membru de familie” se înțelege, printre altele, „descendenții direcți în vârstă de cel mult 21 de ani sau care se află în întreținerea sa”.

35 În lumina acestor dispoziții și în vederea definirii noțiunii „proprietate destinată necesităților casnice”, atunci când o persoană a importat un bun, membrul familiei acesteia care utilizează bunul respectiv poate fi definit drept persoană care locuiește sub același acoperiș cu importatorul sau care se află în principal în întreținerea acestuia din urmă.

36 Rezultă din elementele menționate că un autovehicul de uz personal, atunci când este utilizat de un membru al familiei importatorului, și anume de o persoană care locuiește sub același acoperiș cu importatorul sau care se află în principal în întreținerea acestuia din urmă, poate fi calificat drept „proprietate destinată necesităților casnice”, în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din regulament. Revine instanței de trimitere sarcina să verifice dacă, în acțiunea principală, membrul familiei importatorului în cauză îndeplinește condițiile enunțate mai sus.

37 Cu privire, în al doilea rând, la aspectul dacă utilizarea unui autovehicul de uz personal, precum cea în discuție în acțiunea principală, poate determina pierderea beneficiului privind scutirea de la plata taxelor la import în temeiul articolului 7 din regulament, trebuie arătat că, prin pierderea beneficiului scutirii, acest articol are ca obiect să sancționeze operațiunile care au drept consecință că bunul personal nu mai este utilizat de proprietarul său întrucât acesta a fost fie cesionat, fie închiriat, fie împrumutat ori a fost constituit drept gaj în termen de 12 luni de la importul său. Întrucât bunul importat nu mai este destinat uzului personal sau nu mai este utilizat pentru necesitățile gospodăriei sale, acesta nu mai poate beneficia de scutirea de la plata taxelor aferente utilizărilor menționate.

38 Situația reglementată la articolul 7 alineatul (1) este distinctă de cea din acțiunea principală, în care bunul avut în vedere este utilizat de un membru al familiei importatorului pentru necesitățile casnice, în condițiile expuse la punctul 36 din prezenta hotărâre, întrucât, în această din urmă situație, importatorul în cauză în acțiunea principală nu a renunțat la utilizarea bunului său pentru necesitățile casnice, indiferent care ar fi calificarea juridică pe care ar putea-o avea punerea la dispoziție a acestui bun în beneficiul unui membru al familiei importatorului menționat. În consecință, atunci când un autovehicul de uz personal, importat cu scutire de la plata taxelor, este utilizat de un membru al familiei importatorului, și anume de o persoană care locuiește sub același acoperiș cu importatorul sau care se află în principal în întreținerea acestuia, beneficiul scutirii nu se pierde ca urmare a acestei utilizări.

39 Din ansamblul acestor considerații rezultă că este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 2 și articolul 7 alineatul (1) din regulament trebuie interpretate în sensul că un autovehicul de uz personal importat dintr-un stat terț pe teritoriul vamal al Uniunii poate fi importat cu scutire de la plata taxelor la import cu condiția ca importatorul să își fi mutat efectiv reședința obișnuită pe teritoriul vamal al Uniunii, aspect care trebuie verificat de instanța națională. Autoturismul utilizat cu titlu gratuit de un membru al familiei acestui importator, și anume de o persoană care locuiește sub același acoperiș cu importatorul sau care se află în principal în întreținerea acestuia, aspect care trebuie verificat de instanța națională, este considerat destinat necesităților casnice ale importatorului și această utilizare nu determină pierderea beneficiului scutirii menționate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

40 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Articolul 2 și articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 918/83 al Consiliului din 28 martie 1983 privind instituirea unui regim comunitar de scutiri de drepturi vamale trebuie interpretate în sensul că un autovehicul de uz personal importat dintr-un stat terț pe teritoriul vamal al Uniunii Europene poate fi importat cu scutire de la plata taxelor la import cu condiția ca importatorul să își fi mutat efectiv reședința obișnuită pe teritoriul vamal al Uniunii Europene, aspect care trebuie verificat de instanța națională. Autoturismul utilizat cu titlu gratuit de un membru al familiei acestui importator, și anume de o persoană care locuiește sub același acoperiș cu importatorul sau care se află în principal în întreținerea acestuia, aspect care trebuie verificat de instanța națională, este considerat destinat necesităților casnice ale importatorului și această utilizare nu determină pierderea beneficiului scutirii menționate.

Semnături